

Visitatierapport

Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting

Nederlandse Loodsencorporatie

Datum visitatie: 11 juni 2025

Datum rapport: 13 juli 2025

Inhoudsopgave

1. Basisgegevens.....	3
2. Samenvatting.....	5
3. Inleiding	8
4. Oordelen per standaard en eindoordeel	9
4.1 Beoogde leerresultaten	9
4.2 Onderwijsleeromgeving.....	12
4.3 Toetsing	17
4.4 Gerealiseerde leerresultaten	20
4.5 Voorzieningen.....	23
4.6 Kwaliteitszorg	24
4.7 Eindoordeel	26
5. Overzicht sterke punten en aandachtspunten	27
5.1 Sterke punten	27
5.2 Aandachtspunten	27
6. Bijlagen	28
6.1 Bijlage 1: Overzicht oordelen per standaard en eindoordeel	28
6.2 Bijlage 2: Programma en werkwijze.....	29
6.3 Bijlage 3: Bestudeerde documentatie	31
6.4 Bijlage 4: Adviezen vorige visitatiepanel en opvolging.....	32
6.5 Bijlage 5: Panelsamenstelling	34
6.6 Bijlage 6: Afkortingen	35

1. Basisgegevens

NAAM INSTELLING	Nederlandse loodsencorporatie (30XN)
Status instelling	Niet bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Niet van toepassing
Adres en website instelling	Berghaven 13, 3151 HB Hoek van Holland werkenbijhetloodswezen.nl
NAAM OPLEIDING	Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting
Adres en website opleiding	Berghaven 13, 3151 HB Hoek van Holland werkenbijhetloodswezen.nl
Registratienummer RIO ¹ (CROHO)	70181 ²
RIO-onderdeel (sector)	Techniek
Wettelijke beroepsvereisten	Loodsenwet ³ , Scheepvaartverkeerswet ⁴ en Besluit opleidingen en bevoegdheden nautische beroepsbeoefenaars ⁵
ISAT / BRIN	70181 / 30XN
Oriëntatie opleiding	Hbo
Niveau opleiding	Master
Graad en titel	MSc
Aantal studiepunten	Amsterdam IJmond: 81 EC Rotterdam Rijnmond: 81 EC Vlissingen Scheldemonen: 86 EC ⁶
Afstudeerrichtingen	Geen, maar afstuderen is havengebiedgebonden
Varianten	Voltijd
Bijzonder kenmerk	Niet van toepassing

¹ RIO staat voor Registratie Instellingen en Opleidingen. In dit landelijke register leggen onderwijsinstellingen hun onderwijsaanbod, de manier waarop ze zijn georganiseerd en hoe je met ze in contact kan komen vast. DUO en andere erkennende organisaties leggen in RIO erkenningen en licenties vast. Zie voormeer informatie over relatie tot CROHO: <https://www.rio-onderwijs.nl/achtergrond>

² Bron: DUO: <https://zakelijk.duo.nl/portaal/rio/selfservice/opleidingseenheden/998ccb77-5793-4db8-9493-e7f2e552a4a6?kenmerk=70181>

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004365/2022-01-01>

⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004364/2021-07-01>

⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034471/2019-02-01/>

⁶ Scheldemonen omvat een groter geografisch gebied, een uitgebreidere topografie en een uitgebreider wetgevingspakket. Tevens zijn de vaarreizen (daarom) langer. Zie voor het afwijkende aantal EC's ook de brief van de NVAO van 7 juli 2023 met kenmerk 008843: [https://publicaties.nvao.net/30XN-70181%20Wijzigingsbesluit%20aantal%20EC's%20M%20Op%20registerloods%20M%20in%20Maritime%20Pilot%20\(008843\).pdf](https://publicaties.nvao.net/30XN-70181%20Wijzigingsbesluit%20aantal%20EC's%20M%20Op%20registerloods%20M%20in%20Maritime%20Pilot%20(008843).pdf)

Leeruitkomsten (WHW 1 januari 2025)	Niet van toepassing
Locatie centraal	IJmuiden
Locaties regionaal	Eemsmond (Eemshaven) ⁷ Amsterdam-IJmond (Velsen) Rotterdam-Rijnmond (Europoort, Rotterdam) Scheldemonden (Vlissingen)
Joint degree, double degree	Niet van toepassing
Onderwijstaal	Nederlands
Visitatiegroep	Hbo OTR:MMP (uniek)
Datum locatiebezoek	11 juni 2025
Inleverdatum visitatierapport	1 november 2025

⁷ De regio Noord kent minder variatie aan scheepstypen. In Harlingen gaat het voornamelijk om coasters, in Eemshaven/Delfzijl om coasters, windschepen, offshore-schepen en LNG-schepen). Dit maakt de locatie minder geschikt als opleidingsregio. Loodsen die in Rotterdam-Rijnmond zijn opgeleid, kunnen met een nascholingstraject van 8 weken aan de slag in Eemshaven.

2. Samenvatting

Standaard 1 – Beoogde leerresultaten: voldoet

De ‘Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting’ is de enige opleiding in Nederland die studenten opleidt tot registerloods. De kerntaak van de loods is kapiteins adviseren bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen. Daarnaast is de loods corporatielid, maat en aandeelhouder. De beoogde leerresultaten maken het mogelijk voor de loods in spe om na afstuderen al deze rollen te vervullen.

De komende tijd gaat de opleiding de beroepsrollen van de loods verder aanscherpen. Het panel adviseert daarbij om onderscheid in belang te maken, in relatie tot kern- en neventaken van de loods. Het panel meent dat de nadruk op het “echte loodsenwerk” mag (blijven) liggen, omdat het adviseren van kapiteins bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen de belangrijkste taak is en blijft.

De doorvertaling van hoog aggregatieniveau (beroepsrollen en beoogde leerresultaten) naar concrete, houvastgevende inhoudsgebieden en fasedoelen vindt het panel goed navolgbaar en het panel stelt vast dat de fasedoelen van de laatste fase op masterniveau (NLQF-niveau 7) zijn. Wel mag bij Onderzoek & Ontwerp scherper gedefinieerd worden wat de student op het gebied van onderzoekend vermogen en rapporteren moet laten zien. Verder geeft het panel in overweging om Organisatiekunde iets minder zwaar aan te zetten (in relatie tot het eerder genoemde belang van de kerntaak) en om bij Communicatie iets verder te differentiëren in relatie tot de kerntaak en bijvoorbeeld het communiceren in noodsituaties aan boord expliciet te maken. Ook geeft het panel in overweging om veerkracht, creativiteit en wendbaarheid een explicietere plaats te geven.

De opleiding betreft veel verschillende stakeholders bij overleg en voert regelmatig tevredenheids-onderzoeken uit onder het werkveld. De relatie met het werkveld is zeer stevig en garandeert dat het doel van de opleiding goed blijft aansluiten op werkveldvereisten. Ook de aansluiting op nationale en internationale wetgeving is goed geborgd.

De opleiding heeft een goed beeld van het beroep van loods in de aan Nederland grenzende landen. Voor wat betreft het beeld van de opleidingen tot loods is er nog winst te behalen. Dat geldt ook voor het beeld van aanpalende masteropleidingen. Het panel adviseert een benchmark van relevante internationale loodsopleidingen en Nederlandse masteropleidingen in het maritieme en bedrijfskundige domein te maken om de blik op de beoogde leerresultaten te verbreden.

Standaard 2 – Onderwijsleeromgeving: voldoet

De opleiding heeft een krachtig onderwijsconcept dat past bij het doel van de opleiding en bij de doelgroep. De nadruk ligt op leren in de (regionale) praktijk volgens het meester-gezel-principe en daartoe wordt de activerende werkvorm van het maken van (veel) instructiereizen in de regio optimaal benut. Tijdens de reizen nemen de opdrachten toe in complexiteit en gaat de student steeds zelfstandiger handelen. Aan het eind van de opleiding beschikt de student over een breed palet aan verschillende ervaringen en verschillende perspectieven en is hij er klaar voor om zelfstandig te gaan loodsen. De opleiding besteedt daarnaast voldoende aandacht aan de “niet-varende” beroepsrollen. Het panel stelt vast dat het programma het mogelijk maakt om de beoogde leerresultaten bij de verschillende beroepsrollen te realiseren.

De opleiding is Nederlandstalig, maar met de naam ‘Opleiding tot Registerloods: *Master in Maritime Piloting*’, is de opleiding zowel binnen als buiten Nederland herkenbaar. Het panel vindt dat vooral met het oog op de toekomst verstandig; als de instroom verder daalt, moet de opleiding mogelijk internationale studenten aantrekken om aan de wettelijke taak te kunnen blijven voldoen om voldoende loodsen op te leiden. Om dezelfde reden vindt het panel ook het experiment met de premaster voor mbo’ers een goed initiatief.

De toelatingsprocedure is degelijk. Er zijn vooropleidingseisen en er wordt volgens het panel terecht geselecteerd op houding, gedrag, persoonskenmerken en motivatie. De degelijke, gefaseerde procedure zorgt ervoor dat toegelaten kandidaten kansrijk aan de opleiding beginnen. Het uitvalspercentage is mede daarom laag.

De opleiding is pittig. Studenten worden daarover goed geïnformeerd. Ze weten waar ze aan beginnen, ook daarom is het uitvalspercentage laag. De opleiding verdient daarvoor een compliment.

Ook tijdens de opleiding is de informatievoorziening voor studenten goed. Studenten vinden snel hun weg binnen de opleiding en ze worden daarbij uitstekend begeleid en ondersteund. In de eerste plaats door vakdeskundige loodsen, maar ook door opleidingscoördinatoren die als studieadviseur optreden en door docenten van buiten het Loodswezen. Met betrekking tot die laatste groep adviseert het panel de opleiding om meer docenten van buiten het Loodswezen te betrekken voor de vakken Onderzoek & Ontwerp en Organisatiekunde.

Het opleidingsbureau zorgt ervoor dat instructeurs en docenten opleidingsspecifiek didactisch geschoold worden en dat ze deelnemen aan kalibratie- en intervisiebijeenkomsten. Lesbezoeken maken deel uit van het professionaliseringsstraject. Dit getuigt van een veilig leerklimaat voor instructeurs. OTR:MMP loopt hierin voorop. Andere opleidingen mogen hier een voorbeeld aan nemen.

De opleidingscommissie functioneert goed en vertegenwoordiging van alle regio's is gewaarborgd.

Standaard 3 – Toetsing: voldoet

De opleiding beschikt over een degelijk toetssysteem dat past bij de opleidingsdoelen en in het verlengde ligt van de visie op onderwijs. Studenten worden door de manier van toetsen gestimuleerd het geleerde snel in de praktijk te brengen, te leren van hun fouten, te leren op verschillende manieren naar zichzelf te kijken door de intersubjectiviteit van de beoordelingen en te groeien naar zelfstandigheid. De opleiding is er goed in geslaagd om een toetssysteem te realiseren dat past bij de doelgroep, het leerproces van studenten goed ondersteunt en goed aansluit op de beroepseisen waar de loods aan moet voldoen.

Binnen het afstudeerprogramma zijn de 100%-onderdelen theorie en praktijk goed op orde. Studenten kunnen met deze toetsen aantonen goed voorbereid te zijn op het echte loodsenwerk. Met betrekking tot de onderdelen Onderzoek & Ontwerp en Organisatiekunde is volgens het panel verbetering mogelijk. Het panel adviseert de toetsing van deze twee afstudeeronderdelen te evalueren bij het herontwerp van de opleiding. Het panel meent dat een scriptieformat voor de scriptie van Onderzoek & Ontwerp behulpzaam kan zijn voor de doelgroep. Voor Organisatiekunde adviseert het panel om bij het herontwerp van de opleiding opnieuw te bepalen welke onderdelen essentieel zijn en om vervolgens bij alle onderdelen van Organisatiekunde en bij enkele meevaarreizen en examenreizen de STARRT-methode in te zetten.

De opleiding beschikt over een grote hoeveelheid examinatoren en slaagt erin om deze op te lijnen in het beoordelingsproces door professionaliseringsactiviteiten en kalibratiesessies. Het opleidingsbureau speelt hierin een belangrijke rol en vervult deze taak goed. Er is centrale regie om de regio's zo veel mogelijk op één lijn te houden.

De samenstelling van de examencommissie is een goede vertegenwoordiging van inhoudelijke, regio-specieke expertise enerzijds en onafhankelijkheid anderzijds. De examencommissie functioneert in procedureel opzicht goed maar kan nog groeien in haar rol als hoeder van het afstudeerniveau. Daarbij hoort het regelmatig herbeoordelen van (een selectie van) afstudeerdossiers en het vormen van een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit en het niveau daarvan.

Standaard 4 – Gerealiseerde leerresultaten: voldoet

De opleiding heeft een afstudeerprogramma dat recht doet aan de verschillende beroepsrollen die de loods moet vervullen en qua weging van de verschillende onderdelen realistisch is.

De eindwerken zijn van voldoende niveau. Het 100%-praktijkdeel (de examenreizen) en het 100%-theoriedeel (de cases) zijn van hoog niveau, de scripties (Onderzoek & Ontwerp) en de portfolio's (Organisatiekunde) zijn van voldoende niveau.

Alle alumni gaan aan de slag in de regio waar ze voor op zijn geleid en ze voelen zich daartoe goed geëquipeerd. Ze blijven in uiteenlopende rollen nauw bij de opleiding betrokken.

Standaard 5 – Voorzieningen: voldoet

Het panel stelt vast dat de opleiding beschikt over uitstekende opleidingsfaciliteiten. De faciliteiten passen bij het doel van de opleiding en bij het opleidingsconcept. Studenten leren het vak van loods met beroepsspecifieke materialen en beroepsspecifieke cases in beroepsspecifieke situaties. De opleiding heeft daarbij goed geborgd dat het materiaal in alle regio's *up to date* blijft.

Standaard 6 – Kwaliteitszorg: voldoet

Het panel stelt vast dat de opleiding zich inspant om met kwaliteitsbeleid en uiteenlopende monitoringsinstrumenten vast te stellen waar verbetermogelijkheden liggen en verbetermaatregelen te nemen. Dit blijkt onder andere aantoonbaar uit de opvolging van de adviezen van het vorige panel. Er is een degelijk en effectief kwaliteitszorgsysteem.

Het panel stelt verder vast dat er een breed gedragen kwaliteitscultuur is. Alle betrokkenen dragen daar vanuit hun eigen positie en hun eigen expertise hun steentje aan bij en iedereen toont zich intrinsiek gemotiveerd om de kwaliteit van de opleiding hoog te houden en goede loodsen te blijven afleveren. De opleiding straalt dit over de hele linie uit.

Aanbevelingen vorige panel: adequate opvolging

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding adequaat is omgegaan met de feedback van het vorige visitatiepanel, dat in 2019 de opleiding beoordeelde (zie bijlage IV).

Eindoordeel: positief

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding voldoet aan de criteria van standaard 1, 2, 3, 4, 5 en 6. Het panel komt daarmee tot een positief eindoordeel.

Antwerpen, 13 juli,
Namens het voltallige panel,

Dhr. prof. dr. G. (Geert) Potters
(voorzitter)

Mw. drs. B.E. (Barbara) Roemers
(secretaris)

3. Inleiding

Instelling en organisatie

Registerloodsen van het Nederlands Loodswezen zijn georganiseerd in de Nederlandse Loodsencorporatie (NLC), vier regionale loodsencorporaties (RLC's), drie stille maatschappen en een facilitair bedrijf van het Nederlands Loodswezen BV. Deze organisaties werken samen ten behoeve van het (be)loodsen van (zee)schepen.

De NLC fungeert ook als instelling voor hoger onderwijs. De leden van de Algemene Raad vormen het instellingsbestuur dat verantwoordelijk is voor de hbo-masteropleiding tot registerloods.

Opleiding en locaties

De 'Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting' (OTR:MMP) bestaat uit een centraal deel dat verzorgd wordt in IJmuiden en een regionaal deel dat verzorgd wordt in de havengebieden (Velsen, Rotterdam en Vlissingen) waar de registerloodsen na hun afstuderen gaan werken. Het regionale deel van de opleiding in Vlissingen duurt langer dan op de andere locaties omdat de instructiereizen daar langer zijn. In Eemshaven zijn ook registerloodsen werkzaam. De opleiding OTR:MMP leidt niet rechtstreeks op voor dit havengebied; registerloodsen uit de regio Rotterdam kunnen via een aanvullende opleiding van acht weken hun bevoegdheid voor Eemshaven halen.

Vorige visitatie

Op 6 juni 2019 vond de vorige visitatie plaats. Het panel bracht een positief advies uit aan de NVAO met het oordeel 'voldoet' op alle (toen 11) standaarden. Het panel deed ook enkele aanbevelingen. De opleiding is daarmee aan de slag gegaan. Bijlage IV bevat een overzicht van de aanbevelingen van het toenmalige panel, de *follow-up* van de opleiding en het oordeel daarover van het panel dat de visitatie in 2025 uitvoerde.

4. Oordelen per standaard en eindoordeel

4.1 Beoogde leerresultaten

Standaard 1

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen en overwegingen

4.1.1 Beroep

De 'Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting' (OTR:MMP) leidt studenten op tot registerloods. De opleiding is uniek; er is geen andere opleiding in Nederland die registerloodsen opleidt. Registerloodsen kunnen op alle typen schepen en onder alle weersomstandigheden kapiteins uit alle werelddelen adviseren om veilig en vlot de havens in en uit te varen. Dit werk is de kerntaak van de registerloods (vanaf nu loods). Daarnaast leert de loods invulling te geven aan zijn rollen buiten deze kerntaak: de loods is corporatielid van de Nederlandse Loodsencorporatie (NLc) en van één regionale loodsencorporatie (RLc). De loods is een vrije beroepsbeoefenaar, is maat in een stille maatschap en aandeelhouder van de Nederlands Loodswezen BV en de Loodswezen Materieel BV.

4.1.2 Beroepsrollen, eindkwalificaties en niveau

De opleiding onderscheidt verschillende beroepsrollen in relatie tot de kerntaak en de neventaken van de loods. De opleiding geeft aan de beroepsrollen de komende tijd scherper te gaan definiëren. Het panel adviseert daarbij om expliciet onderscheid in belang te maken, in relatie tot de kerntaak en neventaken. Het panel meent dat de nadruk op het "echte loodsenwerk" mag (blijven) liggen, omdat het adviseren van kapiteins bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen de belangrijkste taak van de loods is en blijft.

De opleiding heeft in relatie tot de beroepsrollen beoogde leerresultaten (eindkwalificaties) geformuleerd. Kort samengevat zijn dat: (1) manoeuvreren en navigeren als uitvoerende loods, (2) communiceren als loods op het water en op de wal (3) onderzoeken en ontwerpen in relatie tot het beroep van loods en (4) handelen als vrije beroepsbeoefenaar, corporatielid, aandeelhouder en maat.

Hierbij heeft de opleiding elf concrete inhoudsgebieden geformuleerd: (1) Algemene wetten en voorschriften, (2) Scheepvaartreglementering, (3) Topografie en scheepvaartverkeerstekens, (4) Getijleer, (5) Communicatie, (6) Veiligheidsaspecten, (7) Navigeren, (8) Manoeuvreren, (9) Maritime Resource Management, (10) Organisatiekunde en (11) Onderzoek & Ontwerp. De inhoudsgebieden hebben fase-doelen (fase 0, 1, 2 en 3) en de fase-doelen bij fase 3 zijn geformuleerd op NLQF-niveau 7.

De doorvertaling van hoog aggregatieniveau (beroepsrollen en beoogde leerresultaten) naar concrete, houvastgevende inhoudsgebieden en fase-doelen vindt het panel goed navolgbaar en het panel stelt vast

dat de fasedoelen van fase 3 op masterniveau (NLQF-niveau 7) geformuleerd zijn. Wel meent het panel dat bij inhoudsgebied (11) Onderzoek & Ontwerp bij fase 3 scherper gedefinieerd mag worden wat de student op het gebied van onderzoekend vermogen en rapporteren moet laten zien. Verder geeft het panel in overweging om inhoudsgebied (10) Organisatiekunde iets minder zwaar aan te zetten (in relatie tot het eerder genoemde belang van de kerntaak) en om bij inhoudsgebied (5) Communicatie iets verder te differentiëren in relatie tot de kerntaak en bijvoorbeeld het communiceren in noodsituaties aan boord expliciet te maken.

De opleiding vindt het belangrijk dat loodsen beschikken over 'veerkracht' en creativiteit' om goed te kunnen opereren bij wisselende omstandigheden, bijvoorbeeld met betrekking tot bemanningsniveau, weer en (haperende) techniek. Het panel deelt die mening en geeft in overweging dit expliciet te benoemen in de fasedoelen. Het panel geeft ook in overweging daar met het oog op de snel veranderende geopolitieke verhoudingen (facetten van) 'wendbaarheid' aan toe te voegen (denkend aan hybride oorlogsvoering, cybersecurity, veranderende energiebronnen etc.).

4.1.3 Relatie met werkveld

De opleiding heeft een zeer sterke relatie met het afnemend veld en er vindt doorlopend evaluatie van beoogde leerresultaten plaats: input met betrekking tot de beoogde leerresultaten (en het programma) komt van alumni, instructeurs, coördinatoren, rederijen, sleepdiensten, agentschappen, havenoverleggen en de Commissie Nautische Veiligheid en Uitvoering Loodsplichtbesluit. Ook houdt de opleiding regelmatig enquêtes onder havenmeesters, reders en kapiteins. Het panel stelt vast dat de opleiding en het werkveld zeer nauw verbonden zijn. Aansluiting van het doel van de opleiding op het werkveld is stevig geborgd.

4.1.4 Wettelijke beroepsvereisten

OTR:MMP leidt op tot een beroep waarvoor Nederlandse wetgeving van toepassing is. De opleiding conformeert zich aan de Loodsenwet⁸, de Scheepvaartverkeerswet⁹ en het Besluit opleidingen en bevoegdheden nautische beroepsbeoefenaars¹⁰ en dit geconcretiseerd in inhoudsgebied (1) Algemene wetten en voorschriften. Het panel is overtuigd van de borging hiervan binnen de opleiding, ook door de intensieve betrokkenheid van het afnemend veld.

4.1.5 Benchmark en internationaal perspectief

OTR:MMP heeft zich behalve aan Nederlandse wetgeving ook geconformeerd aan internationale wetgeving van de *International Maritime Organization* (IMO). De richtlijnen uit de IMO-resolutie A.960(23)¹¹ zijn geïntegreerd in de beoogde leerresultaten (inhoudsgebied 11).

OTR:MMP heeft zich een beeld gevormd van het beroep van loods en van de organisaties van loodsen in Duitsland en België (Vlaanderen): Duitse loodsen hebben minder uiteenlopende rollen en verantwoordelijkheden in verband met de steun vanuit de Duitse overheid. (Het Nederlands Loodswezen is in 1988 verzelfstandigd.) Vlaamse loodsen werken in dienst van de overheid en werken ofwel als havenloods ofwel als rivier-/zeeloods. De opleiding stelt volgens het panel terecht vast dat de loods die gaat werken in het Nederlandse vaargebied daarom breder opgeleid moet zijn dan loodsen in Duitsland en België en ook dat in Duitsland en België opgeleide loodsen derhalve niet zonder nascholingstraject in Nederland aan de slag zouden kunnen als loods. Het panel mist echter een benchmark met opleidingen die opleiden tot loods in Duitsland en België en meent dat zo'n benchmark, ook met andere internationale loodsopleidingen én met Nederlandse masteropleidingen in het maritieme en bedrijfskundige domein, van toegevoegde waarde kan zijn voor OTR:MMP om de blik op de beoogde leerresultaten te verbreden.

⁸ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004365/2022-01-01>

⁹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004364/2021-07-01>

¹⁰ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034471/2019-02-01/>

¹¹ [https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.960\(23\).pdf](https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.960(23).pdf)

Samenvattend oordeel

De ‘Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting’ is de enige opleiding in Nederland die studenten opleidt tot registerloods. De kerntaak van de loods is het adviseren van kapiteins bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen. Daarnaast is de loods corporatielid, maat en aandeelhouder. De beoogde leerresultaten maken het mogelijk voor de loods in spe om na afstuderen al deze rollen te vervullen.

De komende tijd gaat de opleiding de beroepsrollen van de loods verder aanscherpen. Het panel adviseert daarbij om onderscheid in belang te maken, in relatie tot kern- en neventaken van de loods. Het panel meent dat de nadruk op het “echte loodsenwerk” mag (blijven) liggen, omdat het adviseren van kapiteins bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen de belangrijkste taak is en blijft.

De doorvertaling van hoog aggregatieniveau (beroepsrollen en beoogde leerresultaten) naar concrete, houvastgevende inhoudsgebieden en fasedoelen vindt het panel goed navolgbaar en het panel stelt vast dat de fasedoelen van de laatste fase op masterniveau (NLQF-niveau 7) zijn. Wel mag bij Onderzoek & Ontwerp scherper gedefinieerd worden wat de student op het gebied van onderzoekend vermogen en rapporteren moet laten zien. Verder geeft het panel in overweging om Organisatiekunde iets minder zwaar aan te zetten (in relatie tot het eerder genoemde belang van de kerntaak) en om bij Communicatie iets verder te differentiëren in relatie tot de kerntaak en bijvoorbeeld het communiceren in noodsituaties aan boord expliciet te maken. Ook geeft het panel in overweging om veerkracht, creativiteit en wendbaarheid een explicietere plaats te geven.

De opleiding betreft veel verschillende stakeholders bij overleg en voert regelmatig tevredenheids-onderzoeken uit onder het werkveld. De relatie met het werkveld is zeer stevig en garandeert dat het doel van de opleiding goed blijft aansluiten op werkveldvereisten. Ook de aansluiting op nationale en internationale wetgeving is goed geborgd.

De opleiding heeft een goed beeld van het beroep van loods in de aan Nederland grenzende landen. Voor wat betreft het beeld van de opleidingen tot loods is er nog winst te behalen. Dat geldt ook voor het beeld van aanpalende masteropleidingen. Het panel adviseert een benchmark van relevante internationale loodsoopleidingen en Nederlandse masteropleidingen in het maritieme en bedrijfskundige domein te maken om de blik op de beoogde leerresultaten te verbreden.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 1**.

4.2 Onderwijsleeromgeving

Standaard 2

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred). Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beheersen in voldoende mate de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze opleidingsspecifiek zijn.

Bevindingen en overwegingen

4.2.1 Voertaal en naam opleiding

OTR:MMP is een Nederlandstalige opleiding. De opleiding is sinds jaar en dag gericht op Nederlandse studenten. Er is een bescheiden instroom van Duitsers en Belgen. Zij beschikken over een NT2-certificaat. Momenteel overweegt OTR:MMP nog niet om het programma (deels) Engelstalig te maken, maar de opleiding gebruikt wel bewust een naam die uit een Nederlands en een Engels deel bestaat. Met de naam 'Opleiding tot Registerloods: *Master in Maritime Piloting*', is de opleiding zowel binnen als buiten Nederland herkenbaar. Het panel vindt dat een toekomstbestendige keuze met het oog op de mogelijk verder dalende instroom; de opleiding moet dan misschien, om aan haar wettelijke taak te kunnen blijven voldoen om voldoende loodsen op te leiden, ook internationale studenten zonder NT2-certificaat gaan opleiden.

4.2.2 Instroomeisen

De opleiding hanteert instroomeisen: de student moet in het bezit zijn van een hbo-bachelordiploma (of vergelijkbaar), een vaarbevoegdheidsbewijs '*chief mate* zonder beperkingen', een BRM¹²/MRM¹³-certificaat en een Marcom A-certificaat¹⁴. Voor kandidaten uit de Koninklijke Marine geldt dat zij de opleiding tot navigatie-officier afgerond moeten hebben en het Marcom A-certificaat moeten hebben.

Alleen kandidaten die voldoen aan deze vooropleidingseisen, worden tot de selectieprocedure toegelaten. De selectieprocedure is regiogebonden (kandidaten maken dus vooraf al hun keuze voor de regio waar ze voor opgeleid willen worden) en bestaat uit een intakegesprek (kennismaking en documentenverificatie), een psychologische test (onder andere op het vermogen om te blijven handelen in stressvolle situaties), een vaartest en een eindgesprek (over motivatie en de voorgaande onderdelen).

Het panel vindt de toelatingsprocedure degelijk. De lat ligt hoog, het beroep vereist dat. Door de secure toelatingsprocedure zorgt de opleiding er ook voor dat het uitvalspercentage laag is. Dat is in het belang van studenten; zij moeten immers hun baan opgeven (zie § 4.2.5). Daarnaast is een laag uitvalspercentage uiteraard ook in het belang van de opleiding, de NLc en RLc's.

In september 2025 start de opleiding met een experimentele premaster voor mbo'ers. Het panel vindt dat een waardevol experiment in het kader van het streven naar een bredere en hogere instroom.

¹² BRM staat voor Bridge Resource Management

¹³ MRM staat voor Maritime Resource Management

¹⁴ Marcom-A staat voor Algemeen Maritieme Radiocommunicatie

4.2.3 Visie op onderwijs: focus op regionale praktijk

Studenten (aspirant-loodsen) worden opgeleid door loodsen volgens het meester-gezel-principe en de leeromgeving van de student is de werkomgeving van de loods. Dat is de kern van het onderwijsconcept. De student wordt opgeleid door ervaren loodsen (één gezelschap, meerdere meesters) en dat gebeurt vanaf de eerste dag van de opleiding: tijdens instructiereizen op het opleidingsvaartuig en in de simulator.

In het centrale deel (fase 0, de eerste 11 weken van de opleiding), in IJmuiden, ligt de focus op theoretische kennis en basisvaardigheden met betrekking tot manoeuvreren. Dit deel is voor alle studenten gelijk.

Daarna volgt het regionale deel dat de rest van de opleiding duurt. Er zijn vier regio's: Rotterdam-Rijnmond (Europoort), Scheldemonden (Vlissingen)¹⁵, Amsterdam-IJmond (Velsen) en Eemmond (Eemshaven)¹⁶. In het regiospecifieke deel werkt de student verder aan zijn theoretische kennis en basisvaardigheden, gericht op de regio. Verder ontwikkelt de student zich binnen de regio in fase 1 tot observerend verkeersdeelnemer die af en toe al zelf handelingen uitvoert, in fase 2 tot praktiserend adviseur in normale omstandigheden en in fase 3 tot loods die steeds meer zelf doet in steeds complexere situaties.

Ook tijdens het regionale deel worden sommige vakken centraal gegeven. Dit geldt met name voor vakken die gericht zijn op de neventaken van de loods, waaronder Organisatiekunde en Onderzoek & Ontwerp. Voor deze vakken werkt de opleiding samen met verschillende partners¹⁷. Door tijdens het regionale deel van de opleiding nog enkele vakken centraal te verzorgen, wordt de coherentie van het programma en het contact tussen loodsen van verschillende regio's bevorderd.

De opleiding is praktijkgericht. Het panel vindt het didactisch model krachtig: het meester-gezel-principe past bij het doel van de opleiding. Dat studenten door meerdere meesters opgeleid worden, is extra waardevol. Dat verbreedt hun blik. De opleiding is daarbij grotendeels regiospecifiek en wordt daarom regiospecifiek verzorgd. Het panel vindt die keuze logisch; loodsen van de verschillende havens zijn niet uitwisselbaar, het vak van loods is locatiegebonden. De samenhang van het programma is evenwel goed geborgd door onderwijs dat wel havengebiedoverstijgend is, centraal te verzorgen.

4.2.4 Vertaling naar curriculum

De opleiding heeft een navolgbare vertaling gemaakt van het doel van de opleiding naar het curriculum: beoogde leerresultaten zijn geconcretiseerd in handelingen, gekoppeld aan elf inhoudsgebieden en doorvertaald naar fasedoelen (zie ook § 4.1.2). Alle elf inhoudsgebieden komen in elke fase aan bod, de handelingen nemen toe in complexiteit en de student handelt van fase 0 naar fase 3 steeds zelfstandiger. De nadruk ligt op de kerntaak en er is voldoende aandacht voor de neventaken. Het panel stelt vast dat het programma het mogelijk maakt om de beoogde leerresultaten te realiseren.

4.2.4 Werkvormen

In fase 0, waarin de focus op basisvaardigheden en theorie ligt, wordt veel gewerkt met het klassikaal bespreken van cases. Studenten bereiden dit thuis voor en participeren actief in de discussies. Het panel waardeert het dat de opleiding kiest voor deze activerende werkvorm (in plaats van hoorcolleges).

In fase 1 tot en met 3 ligt de nadruk op de instructiereizen die kleine groepjes studenten maken op het opleidingsvaartuig. Studenten vinden de instructiereizen de meest activerende werkvorm.

Tijdens het regionale opleidingsdeel lopen studenten ook meerdere stages bij maritieme dienstverleners (havendiensten, sleepboten, roeiers etc.) om kennis te maken met de zakelijke kant van het beroep en zich voor te bereiden op hun rol als corporatielid en aandeelhouder.

Het panel vindt de werkvormen passen bij de leerdoelen. De focus ligt op activerende instructiereizen, in aansluiting op de kerntaak. Daarnaast is er voldoende aandacht voor de neventaken met andere passende, activerende werkvormen.

¹⁵ De regio Scheldemonden omvat een groter geografisch gebied. Zie verder voetnoot 6 op pagina 3.

¹⁶ De regio Noord kent minder variatie aan scheepstypen. Zie verder voetnoot 7 op pagina 4.

¹⁷ Partners als het Maritime Research Institute Netherlands, het Koninklijk Instituut voor de Marine, Deltares, (haven)bedrijven etc.

4.2.5 Studeerbaarheid

De opleiding is een voltijdopleiding, niet combineerbaar met een baan en pittig. Studenten worden daar op voorhand goed over geïnformeerd. Mede daarom is het uitvalspercentage laag. Dat is in het belang van studenten en ook in het belang van de opleiding en de corporaties.

Vooraf voor studenten met een gezin is de opleiding uitdagend. Ze moeten goed plannen en doorwerken om aan 200 reizen te komen en tijd voor hun gezin over te houden. Overigens geven ze desgevraagd aan dat niet dit vele varen de *bottleneck* is, maar het vak Onderzoek & Ontwerp (O&O), omdat hun primaire belangstelling hier niet ligt. Tegelijkertijd erkennen ze, net als recent afgestudeerde loodsen, het belang van het kritisch-analytisch denken waar O&O op gericht is, ook voor hun praktisch handelen als loods. Verder geven ze aan dat de opleiding roostervrij weken in de kerstperiode en de zomer heeft en dat de opleiding hen wel stimuleert en met raad en daad ter zijde staat om reizen en studeren zo te plannen dat er tijdens de kerstperiode en in de zomer voldoende ruimte voor vrije tijd is.

Studeren met een functiebeperking komt weinig voor bij OTR:MMP. Sommige functiebeperkingen zijn in verband met veiligheidsvereisten moeilijk verenigbaar met het loodsenwerk. Voor functiebeperkingen die het werken als loods niet in de weg staan (bijvoorbeeld dyslexie), zijn voorzieningen beschikbaar. Daarnaast zoekt de opleiding in overleg met de student vaak ook naar maatwerkoplossingen.

4.2.5 Vakinhoudelijke begeleiding

De opleiding heeft de beschikking over een grote hoeveelheid instructeurs. De instructeurs die bij het onderwijs in de kerntaak betrokken zijn, staan allemaal met beide benen in het werkveld, passend bij het krachtige meester-gezel-principe. Voor onderwijs in neventaken, bijvoorbeeld voor de vakken O&O en Organisatiekunde, werkt de opleiding samen met enkele docenten van andere onderwijsinstellingen en met het (nautisch) bedrijfsleven. De opleiding is daarmee op de goede weg en het panel moedigt de opleiding aan om voor O&O en Organisatiekunde nog meer docenten te betrekken van relevante masteropleidingen.

4.2.6 Professionalisering

De instructeurs volgen zowel algemene als opleidingsspecifieke trainingen van het opleidingsbureau, waaronder een verplichte vijfdaagse training en een facultatieve herhaaltraining. Daarnaast lopen alle startende instructeurs een jaar mee met ervaren instructeurs. Verder organiseert het opleidingsbureau kalibratie- en intervisiebijeenkomsten met kleine groepjes instructeurs en zijn er feedbacksessies met studenten. Voorts krijgen instructeurs lesbezoeken waarna ze persoonlijke feedback krijgen. Vooral van dit laatste is het panel onder de indruk. Binnen het hoger onderwijs is het bij elkaar meekijken in de lessen zeker geen gemeengoed. OTR:MMP loopt hierin voorop en dat getuigt van een veilige leeromgeving voor instructeurs. De opleiding creëert ruimte om van elkaar te leren en verdient daarvoor een compliment.

4.2.7 Niet-vakinhoudelijke ondersteuning

Studenten kunnen voor directe ondersteuning tijdens de *training on the job* terecht bij de loodsen die hen begeleiden. Studenten maken daar gebruik van en geven aan dat ze alles met hun instructeurs kunnen bespreken, variërend van technische details tot persoonlijke ervaringen.

Verder kunnen ze zich wenden tot de landelijke en regionale 'coördinatoren opleidingen en trainingen' (COT's), die tevens als studieadviseur werken. De COT's kennen hun studenten goed, ze zijn laagdrempelig benaderbaar en voeren voortgangsgesprekken met studenten om zicht te houden op hun ontwikkeling. Studenten zijn goed in beeld bij COT's. Het panel heeft daarnaast vast kunnen stellen dat dat ook andersom geldt: de COT's zijn eveneens goed in beeld bij studenten: met name de landelijke COT wordt vaak door studenten genoemd. Het panel vindt dat een knappe prestatie, daar de opleiding grotendeels regionaal wordt verzorgd.

4.2.8 Informatievoorziening

De opleiding spant zich in om studenten goed te informeren: vooraf via de website, tijdens de aanmeldprocedure (zie § 4.2.2) en tijdens de opleiding via OneDrive, Teams en Sharepoint. Studenten ontvangen aan het begin van de opleiding de studiegids, de compendia en het les- en vaarrooster. Daarnaast zijn de lijnen binnen de opleiding kort. Studenten weten hun weg goed te vinden.

4.2.9 Opleidingscommissie

De opleiding beschikt over een opleidingscommissie. De opleidingscommissie (OC) is zorgvuldig samengesteld: uit iedere regio is een instructeur en een student benoemd tot lid van de OC. De landelijke COT treedt op als secretaris. Het panel vindt dat een slimme constructie. Zo wordt de lijn met het opleidingsbureau, waar de landelijke COT onder valt, zo kort mogelijk gehouden.

Het panel spreekt veel OC-leden tijdens de bezoekdag. Ze geven aan zich gehoord te voelen en dat de OC effectief is. Zo zijn ze onder andere trots op de samenwerking met de marine die op hun initiatief van de grond is gekomen.

Het panel heeft het jaarverslag van de OC bekeken en ziet dat onderwerpen die tijdens de bezoekdag de revue passeren (waaronder de vakken O&O en Organisatiekunde), ook de aandacht van de OC hebben. Het panel stelt vast dat de OC naar behoren functioneert.

Samenvattend oordeel

De opleiding heeft een krachtig onderwijsconcept dat past bij het doel van de opleiding en bij de doelgroep. De nadruk ligt op leren in de (regionale) praktijk volgens het meester-gezel-principe en daartoe wordt de activerende werkvorm van het maken van (veel) instructiereizen in de regio optimaal benut. Tijdens de reizen nemen de opdrachten toe in complexiteit en gaat de student steeds zelfstandiger handelen. Aan het eind van de opleiding beschikt de student over een breed palet aan verschillende ervaringen en verschillende perspectieven en is hij er klaar voor om zelfstandig te gaan loodsen. De opleiding besteedt daarnaast voldoende aandacht aan de “niet-varende” beroepsrollen. Het panel stelt vast dat het programma het mogelijk maakt om de beoogde leerresultaten bij de verschillende beroepsrollen te realiseren.

De opleiding is Nederlandstalig, maar met de naam ‘Opleiding tot Registerloods: *Master in Maritime Piloting*’, is de opleiding zowel binnen als buiten Nederland herkenbaar. Het panel vindt dat vooral met het oog op de toekomst verstandig; als de instroom verder daalt, moet de opleiding mogelijk internationale studenten aantrekken om aan de wettelijke taak te kunnen blijven voldoen om voldoende loodsen op te leiden. Om dezelfde reden vindt het panel ook het experiment met de premaster voor mbo’ers een goed initiatief.

De toelatingsprocedure is degelijk. Er zijn vooropleidingseisen en er wordt volgens het panel terecht geselecteerd op houding, gedrag, persoonskenmerken en motivatie. De degelijke, gefaseerde procedure zorgt ervoor dat toegelaten kandidaten kansrijk aan de opleiding beginnen. Het uitvalspercentage is mede daarom laag.

De opleiding is pittig. Studenten worden daarover goed geïnformeerd. Ze weten waar ze aan beginnen, ook daarom is het uitvalspercentage laag. De opleiding verdient daarvoor een compliment.

Ook tijdens de opleiding is de informatievoorziening voor studenten goed. Studenten vinden snel hun weg binnen de opleiding en ze worden daarbij uitstekend begeleid en ondersteund. In de eerste plaats door vakdeskundige loodsen, maar ook door opleidingscoördinatoren die als studieadviseur optreden en door docenten van buiten het Loodswezen. Met betrekking tot die laatste groep adviseert het panel de opleiding om meer docenten van buiten het Loodswezen te betrekken voor de vakken Onderzoek & Ontwerp en Organisatiekunde.

Het opleidingsbureau zorgt ervoor dat instructeurs en docenten opleidingsspecifiek didactisch geschoold worden en dat ze deelnemen aan kalibratie- en intervisiebijeenkomsten. Lesbezoeken maken deel uit van het professionaliseringsstraject. Dit getuigt van een veilig leerklimaat voor instructeurs. OTR:MMP loopt hierin voorop. Andere opleidingen mogen hier een voorbeeld aan nemen.

De OC functioneert goed en vertegenwoordiging van alle regio’s is gewaarborgd.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 2**.

4.3 Toetsing

Standaard 3

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen en overwegingen

4.3.1 Uitgangspunten bij toetsing

De opleiding hanteert uitgangspunten voor het toetsen die in het verlengde liggen van de visie op onderwijs en aansluiten op het doel van de opleiding:

Snelle integratie van theorie in praktijk

De student bouwt kennis op, deze wordt getoetst en vervolgens snel in praktijk gebracht zodat het geleerde goed beklijft. Tijdens het gesprek met de studenten en alumni komt naar voren dat deze aanpak voor hen goed werkt. Getoetst worden en het geleerde direct in praktijk brengen ondersteunt hun leerproces.

Ruimte om te leren van fouten

De opleiding vindt het belangrijk dat studenten fouten kunnen maken en van hun fouten kunnen leren. De student maakt daarom veel reizen (200) tijdens de opleiding en voordat de student summatief (de opleiding spreekt van “selectief”) getoetst wordt, vindt een formatieve (de opleiding spreekt van “diagnostische”) toets plaats. Tijdens de zogeheten “koppelperiodes” maakt de student een aantal aaneengesloten reizen onder begeleiding van minimaal twee loodsen (vier-ogen-principe). Drie van die periodes zijn diagnostisch: de begeleidende loodsen geven formatieve feedback aan de student en de studieadviseur. De andere drie periodes zijn selectief: de loodsen geven dan een summatieve beoordeling. Studenten geven aan nauwelijks het verschil te merken tussen een reis waarbij ze formatief en een reis waarbij ze summatief getoetst worden. Beide typen reizen ervaren ze als leerprocesondersteunend.

De eerste selectieve periode vindt plaats halverwege de opleiding (op 50%), de tweede vlak voor het eind (op 85%) en de laatste, het finale praktijkexamen met de examenreizen, aan het eind van de opleiding (op 100%). Het panel vindt dit een logische verdeling. De student krijgt zo de kans om in de eerste maanden van de opleiding te groeien zonder dreiging van gedwongen beëindiging van de opleiding en de student krijgt een generale repetitie vlak voor de examenreizen.

Groeien naar zelfstandigheid

Van fase 0 (centrale deel) via fase 1 en 2 naar fase 3 (regionale deel) opereert de student steeds zelfstandiger als loods. De toetsen reflecteren dit. Studenten moeten in fase 3 laten zien dat ze volwaardig loods zijn. Studenten en alumni geven aan dat het in de praktijk werkelijk zo werkt. Aan het begin van de opleiding is de formatieve feedback van ervaren loodsen behulpzaam, tegen het eind voelen studenten zelf dat ze klaar zijn voor het echte werk en dat ze eraan toe zijn om reizen te gaan maken waarin ze zelf de leiding hebben. Studenten en alumni spreken van “een rugzak die tijdens de opleiding met veel vaar-ervaring gevuld wordt en aan het eind meer dan vol genoeg zit om zelf als loods aan de slag te gaan”.

Mix van toetsvormen

De opleiding hanteert toetsvormen die passen bij de leerdoelen: theorie-examens (meerkeuzevragen, open vragen en mondelinge toetsen) om theoretische kennis te toetsen en tentamens en examens in de simulator en tijdens de examenreizen om praktische kennis en vaardigheden te toetsen. Studenten en alumni vinden dat passend en geven aan dat ze getoetst worden op wat ze moeten kunnen en weten als loods. De nadruk ligt volgens hen terecht op de toetsing tijdens de examenreizen. Het panel deelt die mening. De toetsvormen en de balans tussen de toetsvormen zijn valide in relatie tot de leerdoelen.

4.3.2 Toetsvormen afstuderen

In de afstudeerfase (fase 3) worden de volgende toetsvormen gebruikt:

- Het 100%-deel praktijk (examenreizen),
- Het 100%-deel theorie: cases (mondeling),
- Een scriptie voor Onderzoek & Ontwerp,
- Een portfolio voor Organisatiekunde dat bestaat uit: (1) Reflectief verslag over landelijke vergadering, (2) Theorie-examen met open vragen over Bedrijfskunde, (3) Verslag van een stage en (4) Zelfreflectieverslag met betrekking tot manoeuvreren, navigeren en communiceren.

Het panel heeft 15 afstudeerdossiers bekeken. In bijlage II is beschreven hoe de eindwerkenselectie gemaakt is, onder standaard 4 is beschreven wat het panel vindt van het afstudeerniveau. In deze paragraaf wordt alleen ingegaan op de toetsing.

De toetsen van het 100%-deel praktijk en het 100%-deel theorie laten volgens het panel duidelijk zien wat de kerntaak van de loods is en hoe de student daarop beoordeeld wordt. Het panel vindt de toetsvorm en de onderbouwing van de oordelen van de 100%-toetsen valide, betrouwbaar en transparant.

De opleiding geeft aan “geen schrijfopleiding te zijn”. Het panel erkent dat. Voor O&O zou een scriptie-format in lijn met scripties van andere masteropleidingen (indeling in hoofdstukken, instructie voor de onderdelen conclusie en discussie, voor bronvermelding en citaten etc.) uitkomst kunnen bieden. Verder geeft het panel in overweging om – mede vanwege de toenemende fraudeproblematiek door AI – met een ander of extra eindproduct te werken; veel hbo-masters werken met authentieke beroepsproducten en/of een mondelinge toets. Mogelijk past dat ook bij deze opleiding en doelgroep.

Het panel onderschrijft het nut van een portfolio. Dat stimuleert studenten regie te nemen over hun eigen leerproces. Verder vindt het panel het goed dat het portfolio niet alleen gebruikt wordt voor zelfreflectie maar ook voor de toetsing van de zakelijke kant van het loodsenvak. Het panel vindt echter niet alle toetsonderdelen even waardevol. Zo meent het panel dat het zinvoller is om een student te laten reflecteren op een jaarrekening dan op het verloop van een vergadering. Ook meent het panel dat het portfolio nog wat meer als reflectie-instrument gebruikt kan worden door de STARRT¹⁸-methode bij alle onderdelen in te zetten en dit tevens te doen bij de reflectieopdrachten van enkele instructiereizen en examenreizen. Het panel adviseert dit mee te nemen bij het herontwerp van de opleiding.

4.3.3 Beoordelingsschaal

Binnen de opleiding wordt gewerkt met een zespuntsschaal. De opleiding heeft hiervoor gekozen vanwege de cesuur van 67% (= vier zesde van 100). Een 4 is daarmee een voldoende, een 3 een onvoldoende. Het panel begrijpt de keuze, maar merkt tijdens de bezoekdag dat er intern veel discussie over is geweest, omdat de schaal onnatuurlijk voelt. Gangbaardere schalen zijn de tienpuntsschaal (Nederland) en de twintigpuntsschaal (Vlaanderen). Tegelijkertijd geven de meeste stakeholders (studenten en instructeurs) aan dat het veranderen van de schaal weer tot nieuwe discussies zal leiden. Het panel vindt het verstandig dat de OTR:MMP deze discussie pas weer opstart bij het herontwerp van de opleiding.

¹⁸ STARRT staat voor Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie, Transfer.

4.3.4 Examinatoren, professionalisering en kalibratie

Het panel is onder de indruk van het hoge aantal examinatoren (± 150) dat bij de examenreizen betrokken is. De opleiding realiseert zich volgens het panel terdege dat het een uitdaging is om 150 examinatoren op te lijnen in het consistent beoordelen. Het opleidingsbureau speelt daarin een belangrijke rol en zorgt voor jaarlijkse bijscholing van examinatoren en voor kalibratie tussen regio's. Presentaties en cases uit de ene regio worden gebruikt en besproken in de andere regio, zodat regio's van elkaar blijven leren. De opleiding heeft dit volgens het panel goed georganiseerd door de regio en het stimuleren van kalibratie tussen regio's centraal te coördineren.

Tegelijkertijd heeft die 'intersubjectiviteit' ook een toegevoegde waarde voor studenten. Elke examinerator beoordeelt op hoofdlijnen op dezelfde manier als andere examinatoren en hanteert dezelfde criteria voor veiligheid, maar heeft daarnaast zijn eigen focuspunten. Van die verschillen in focuspunten leren studenten, zo geven ze zelf aan, op verschillende manieren naar zichzelf te kijken. Deze verschillende perspectieven ondersteunen hun leerproces bij "het vullen van de rugzak" en dat waarderen ze.

4.3.5 Examencommissie

De NLc beschikt over twee examencommissies: de ene examencommissie bedient de OTR:MMP, de andere de aanvullende regionale opleidingen die geen deel uitmaken van OTR:MMP. Beide examencommissies bestaan uit dezelfde leden maar behandelen dus niet dezelfde vraagstukken.

Het samenstellen van een deskundige en tegelijkertijd onafhankelijke examencommissie is binnen het Loodswezen een uitdaging omdat elke loods is opgeleid door de OTR:MMP, veel loodsen betrokken zijn als instructieloods of examenloods en de loodsenwereld klein is. Binnen de examencommissie is regio-specifieke beroepsexpertise geborgd doordat elke regio vertegenwoordigd wordt door een loods uit die regio (vier loodsen). Aan het onafhankelijkheidsprincipe wordt recht gedaan doordat de andere drie leden van buiten het Nederlands Loodswezen komen: een van de leden is toetsdeskundige (zelfstandige), een van de leden is werkzaam als adviseur bij een havenbedrijf en een van de leden is vertegenwoordiger bij Rijkswaterstaat. Het panel stelt vast dat OTR:MMP beschikt over een zorgvuldig samengestelde examencommissie met de juiste balans tussen inhoudelijke, regiospecifieke expertise en wettelijk vereiste onafhankelijkheid.

Tijdens de gesprekken op de bezoekdag komt naar voren dat de examencommissie op het procedurele deel van haar taak focust: toetsdossiers (toetsen, toetsmatrijzen, rubrics, beoordelingsformulieren etc.) worden gecheckt, toetsen worden vooraf en achteraf zorgvuldig getoetst op validiteit, betrouwbaarheid en transparantie (het panel heeft gedetailleerd ingevulde beoordelingsformulieren daarvan gezien), alle examinatoren worden formeel aangesteld etc. In theorie beoordeelt de examencommissie ook vrijstellingsverzoeken, bijvoorbeeld van loodsen die voor de ene regio opgeleid zijn en (later) in een andere regio aan het werk willen en daarom het regionale deel van de opleiding opnieuw moeten doen en een vrijstellingsverzoek indienen voor het centrale deel. In de praktijk komt dit zelden voor, minder dan eenmaal per jaar. Het programma bevat geen vrijekeuze ruimte, de examencommissie krijgt dus geen goedkeuringsverzoeken voor individuele vrijekeuze programma's.

Het panel stelt vast dat de examencommissie het procedurele deel van haar taak degelijk uitvoert. Het panel meent dat de examencommissie nu door kan gaan groeien in haar rol als hoeder van het afstudeerniveau. Daarbij hoort onder andere het regelmatig herbeoordelen van (een selectie van) afstudeerdossiers en het vormen van een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit en het niveau daarvan.

Samenvattend oordeel

De opleiding beschikt over een degelijk toetssysteem dat past bij de opleidingsdoelen en in het verlengde ligt van de visie op onderwijs. Studenten worden door de manier van toetsen gestimuleerd het geleerde snel in de praktijk te brengen, te leren van hun fouten, te leren op verschillende manieren naar zichzelf te kijken door de intersubjectiviteit van de beoordelingen en te groeien naar zelfstandigheid. De opleiding is er goed in geslaagd om een toetssysteem te realiseren dat past bij de doelgroep, het leerproces van studenten goed ondersteunt en goed aansluit op de beroepseisen waar de loods aan moet voldoen.

Binnen het afstudeerprogramma zijn de 100%-onderdelen theorie en praktijk goed op orde. Studenten kunnen met deze toetsen aantonen goed voorbereid te zijn op het echte loodsenwerk. Met betrekking tot de onderdelen Onderzoek & Ontwerp en Organisatiekunde is volgens het panel verbetering mogelijk. Het panel adviseert de toetsing van deze twee afstudeeronderdelen te evalueren bij het herontwerp van de opleiding. Het panel meent dat een scriptieformat voor de scriptie van Onderzoek & Ontwerp behulpzaam kan zijn voor de doelgroep. Voor Organisatiekunde adviseert het panel om bij het herontwerp van de opleiding opnieuw te bepalen welke onderdelen essentieel zijn en om vervolgens bij alle onderdelen van Organisatiekunde en bij enkele meevaarreizen en examenreizen de STARRT-methode in te zetten.

De opleiding beschikt over een grote hoeveelheid examinatoren en slaagt erin om deze op te lijnen in het beoordelingsproces door professionaliseringsactiviteiten en kalibratiesessies. Het opleidingsbureau speelt hierin een belangrijke rol en vervult deze taak goed. Er is centrale regie om de regio's zo veel mogelijk op één lijn te houden.

De samenstelling van de examencommissie is een goede vertegenwoordiging van inhoudelijke, regiospecieke expertise enerzijds en onafhankelijkheid anderzijds. De examencommissie functioneert in procedureel opzicht goed maar kan nog groeien in haar rol als hoeder van het afstudeerniveau. Daarbij hoort het regelmatig herbeoordelen van (een selectie van) afstudeerdossiers en het vormen van een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit en het niveau daarvan.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 3**.

4.4 Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen en overwegingen

4.4.1 Afstudeerprogramma

Het afstudeerdossier van de student bestaat uit een praktijkdeel van examenreizen (weging 50%), een mondeling theorie-examen over enkele cases (weging 25%), een scriptie (O&O, weging 12,5%) en een portfolio (Organisatiekunde, weging 12,5%). Het panel vindt dit een goed gebalanceerd afstudeerprogramma dat recht doet aan alle beroepsrollen van de loods. De weging van de verschillende onderdelen van het afstudeerdossier is een passende reflectie van kerntaken en neventaken.

4.4.2 Niveau eindwerken

Het panel heeft 15 afstudeerdossiers bekeken. (In bijlage II is beschreven hoe de eindwerkselectie gemaakt is.)

Het panel vindt het niveau van het 100%-praktijkdeel en het 100%-theoriedeel hoog en ziet hierin gereflecteerd wat studenten bedoelen met “de rugzak die aan het eind van de opleiding meer dan vol genoeg zit om zonder begeleiding kapiteins te adviseren bij het in en uit laten varen van schepen”. Het panel stelt vast dat de afgestudeerde loodsen uitstekend voorbereid zijn op hun kerntaak.

De scripties en de portfolio's laten met name zien of loodsen voldoende voorbereid zijn op hun neventaken. Het panel vindt de scriptieonderwerpen relevant (en relevanter dan zes jaar geleden) en vindt de scripties en de portfolio's van voldoende niveau. Wel meent het panel dat het niveau van de studenten hier beter tot zijn recht zou komen als de opleiding de toetsvormen aanscherpt en studenten, die van nature doorgaans meer doeners dan schrijvers zijn, iets meer op weg helpt (zie verder § 4.3.2). Kalibratiesessies met docenten en examinatoren van eindwerken van andere hbo-masters kunnen daarbij behulpzaam zijn.

4.4.3 Arbeidsmarkt en vervolgonderwijs

Alle alumni gaan aan de slag als loods in de regio waar ze voor op zijn geleid. De loods wordt beëdigd voor desbetreffende regio en ingeschreven in het loodsenregister.

De loods bouwt in zijn carrière als loods steeds meer ervaring op en leert steeds grotere schepen te loodsen. De loods kan daartoe aanvullende opleidingen en trainingen van het opleidingsbureau volgen.

4.4.4 Oordeel alumni

Alumni worden zeer nauw betrokken bij de opleiding (zie ook § 4.1.3). Waar voor veel opleidingen geldt dat alumni “uitvliegen” en buiten beeld raken, geldt voor de OTR:MMP juist het tegenovergestelde: alumni blijven betrokken omdat ze in het afnemend veld terechtkomen, corporatielid van de NLc en een RLc worden en vaak voor de opleiding gaan werken als instructeur en/of examiner.

De alumni die het panel spreekt, geven unaniem aan dat ze zich als loods goed geëquipeerd voelden na afronding van de opleiding om aan de slag te gaan als loods. Wel geven ze aan dat de voorbereiding op de “inkoop” in de maatschap (het storten van werkkapitaal) meer aandacht behoeft, maar ze geven ook aan dat dat niet ten koste mag gaan van de voorbereiding op het “echte werk”. Bovendien is het inkopen in de maatschap “slechts een fase waar je even doorheen moet”.

Samenvattend oordeel

De opleiding heeft een afstudeerprogramma dat recht doet aan de verschillende beroepsrollen die de loods moet vervullen en qua weging van de verschillende onderdelen realistisch is.

De eindwerken zijn van voldoende niveau. Het 100%-praktijkdeel (de examenreizen) en het 100%-theoriedeel (de cases) zijn van hoog niveau, de scripties (Onderzoek & Ontwerp) en de portfolio's (Organisatiekunde) zijn van voldoende niveau.

Alle alumni gaan aan de slag in de regio waar ze voor op zijn geleid en ze voelen zich daartoe goed geëquipeerd. Ze blijven in uiteenlopende rollen nauw bij de opleiding betrokken.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 4**.

4.5 Voorzieningen

Standaard 5

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Bevindingen en overwegingen

4.5.1 Persoonlijke uitrusting

Bij de start van de opleiding krijgen alle studenten een persoonlijke uitrusting die bestaat uit een uniform, telefoon, portofoon, zwemvest en een helm. Daarnaast krijgen ze een laptop in bruikleen waarmee ze toegang hebben tot de digitale leeromgeving van de opleiding.

4.5.2 Centrale deel opleiding

Het centrale deel van de opleiding vindt plaats op de Maritieme Academie in IJmuiden¹⁹. Studenten overnachten hier in een hotel, zodat er geen tijd verloren gaat aan heen en weer reizen en zodat ze veel samen kunnen studeren en elkaar goed leren kennen. Ook instructeurs overnachten in het hotel. Dit bevordert het vormen van een hechte leergemeenschap en studenten waarderen dat. Studenten (aspirant-loodsen) worden opgeleid door loodsen volgens het meester-gezel-principe en de leeromgeving van de student is de werkomgeving van de loods. Dat is de kern van het onderwijsconcept (zie § 4.2.3) en de opleidingsfaciliteiten spelen hierin een belangrijke rol. In IJmuiden zijn twee opleidingsvaartuigen en een brugsimulator. Studenten oefenen daarop binnen rollenspellen en leren om te gaan met navigatiemiddelen en navigatieondersteunende middelen. Alle oefeningen op het opleidingsvaartuig en de brugsimulator worden klassikaal nabesproken zodat iedereen er zo veel mogelijk van leert.

4.5.3 Regionale deel opleiding

Studenten worden na het centrale deel opgeleid binnen hun toekomstige regionale werkgebied zodat ze oefenen met authentieke beroepscases in een authentieke leer-werkomgeving. Ook in de regio's wordt gewerkt met opleidingsvaartuigen en brugsimulatoren. In iedere regio is één loods verantwoordelijk voor het *up to date* houden van de simulator. Verder heeft elke regio een eigen regiogebonden kennisbank met kaarten van het hele havengebied.

Samenvattend oordeel

Het panel stelt vast dat de opleiding beschikt over uitstekende opleidingsfaciliteiten. De faciliteiten passen bij het doel van de opleiding en bij het opleidingsconcept. Studenten leren het vak van loods met beroepsspecifieke materialen en beroepsspecifieke cases in beroepsspecifieke situaties. De opleiding heeft daarbij goed geborgd dat het materiaal in alle regio's *up to date* blijft.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 5**.

¹⁹ NB Het Nova College (mbo-instelling) stelt de locatie ter beschikking. De docenten zijn allemaal OTR:MMP-docenten.

4.6 Kwaliteitszorg

Standaard 6

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling.

Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen en overwegingen

4.6.1 Kwaliteitszorg

De opleiding werkt met een meerjarig strategisch kwaliteitsbeleidsplan (waarin bijvoorbeeld de zorgen over de dalende instroom benoemd worden) dat is goedgekeurd door de ledenvergadering van de NLc. Van dit kwaliteitsbeleidsplan maakt de opleiding ieder jaar een actieplan met concrete verbetermaatregelen. Het panel heeft deze documenten bekeken en vindt het kwaliteitsbeleidsplan degelijk en de vertaling ervan in acties, zoals het ontwikkelen van een premaster voor mbo'ers (zie ook § 4.2.2) praktisch en passend.

De opleiding werkt daarnaast met een breed scala van monitoringsinstrumenten. De evaluaties onder het beroepenveld spelen daarin een belangrijke rol (zie § 4.1.3), maar ook evaluaties onder studenten, evaluaties van onderwijsresultaten, quick scans van de opleiding, een midterm review halverwege de accreditatieperiode etc. Met betrekking tot de vorige visitatie heeft de opleiding een document opgesteld waarin beschreven staat hoe opvolging is gegeven aan de adviezen van het vorige panel, bijvoorbeeld met betrekking tot het aanscherpen van beoordelingscriteria bij toetsen en met betrekking tot het sturen op relevantie en verbreding van afstudeeronderwerpen (zie verder Bijlage IV).

Het panel stelt vast dat de opleiding zich inspant om met kwaliteitsbeleid en uiteenlopende monitoringsinstrumenten vast te stellen waar verbetermogelijkheden liggen en verbetermaatregelen te nemen. Dit blijkt onder andere aantoonbaar uit de opvolging van de adviezen van het vorige panel.

4.6.2 Kwaliteitscultuur

De belangrijkste graadmeter voor de kwaliteit van het onderwijs is de kwaliteit van de instructeurs. De opleiding investeert daar veel in (zie ook § 4.2.6) en verdient met name een compliment voor het lesbezoekensysteem. Dit getuigt van een veilige leeromgeving voor instructeurs.

Verder hecht de opleiding veel waarde aan vorming en behoud van een leergemeenschap. Het samen leren wordt in de centrale fase onder andere gestimuleerd door studenten en instructeurs in IJmuiden te huisvesten in een hotel (zie ook § 4.5.2). De basis voor het samen leren wordt daar gelegd en studenten nemen dat mee naar de regio's waar ze samen blijven leren.

De opleiding beschikt over een opleidingscommissie (zie § 4.2.9) en een examencommissie (zie § 4.3.5). Beide commissies functioneren naar behoren. Wel meent het panel dat de examencommissie nog verder kan groeien in haar rol als hoeder van het afstudeerniveau (zie § 4.3.5).

Tijdens de bezoekdag komen veel voorbeelden naar voren van de uitvoering van het kwaliteitsbeleid en het effect van de ingezette middelen om de kwaliteit van het programma hoog te houden. Zo zijn te lange theoriedagen op advies van studenten ingekort (studenten bereiden nu meer thuis voor, conform het *flipped classroom* concept), de toetsing van Organisatiekunde is veranderd van een groepstoets naar een individuele toets op advies van de examencommissie en naar aanleiding van de vorige visitatie is de opleiding meer gaan sturen op relevantie van afstudeeronderwerpen voor het loodsenvak.

Tijdens de bezoekdag komt verder naar voren dat het opleidingsbureau een belangrijke rol heeft in het bewaken van de kwaliteit van de opleiding. Niet alleen door regelmatig feedback op te halen bij studenten, alumni en het werkveld (zie § 4.1.3) en trainingen, kalibratie- en intervisiebijeenkomsten te organiseren voor instructeurs (zie § 4.2.6), maar ook door als *linking pin* te fungeren tussen de regio's. Het opleidingsbureau bewaakt daarmee zowel de kwaliteit van de opleiding in de regio's, als de cohesie tussen de opleidingen in de regio's.

Het panel stelt vast dat er een breed gedragen kwaliteitscultuur is. Alle betrokkenen dragen daar vanuit hun eigen positie en hun eigen expertise hun steentje aan bij en iedereen toont zich intrinsiek gemotiveerd om de kwaliteit van de opleiding hoog te houden en goede loodsen te blijven afleveren.

Samenvattend oordeel

Het panel stelt vast dat de opleiding zich inspant om met kwaliteitsbeleid en uiteenlopende monitoringsinstrumenten vast te stellen waar verbetermogelijkheden liggen en verbetermaatregelen te nemen. Dit blijkt onder andere aantoonbaar uit de opvolging van de adviezen van het vorige panel. Er is een degelijk en effectief kwaliteitszorgsysteem.

Het panel stelt verder vast dat er een breed gedragen kwaliteitscultuur is. Alle betrokkenen dragen daar vanuit hun eigen positie en hun eigen expertise hun steentje aan bij en iedereen toont zich intrinsiek gemotiveerd om de kwaliteit van de opleiding hoog te houden en goede loodsen te blijven afleveren. De opleiding straalt dit over de hele linie uit.

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding **voldoet** aan de criteria van **standaard 6**.

4.7 Eindoordeel

De 'Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting' leidt registerloodsen op voor de Nederlandse havengebieden, te weten die van Rotterdam, IJmuiden, Vlissingen en (indirect) Eemshaven. Het grootste deel van de opleiding is gericht op de kerntaak van de loods: kapiteins adviseren bij het veilig en vlot in en uit laten varen van schepen. De opleiding heeft daarom een sterk praktijkgericht karakter en een zeer hechte relatie met het werkveld op alle niveaus binnen op de opleiding. Daardoor blijft de opleiding goed aansluiten op de beroepspraktijk. Wel mag de opleiding zich een scherper en gedetailleerder beeld vormen van flankerende masteropleidingen in Nederland en loodsenopleidingen in het buitenland.

Het didactisch model van de opleiding is krachtig en past goed bij het doel van de opleiding en de behoeften van de doelgroep: studenten leren alle kneepjes van het vak van ervaren loodsen (meester-gezel) en oefenen veel in de praktijk: ze maken gedurende hun opleiding maar liefst 200 instructiereizen en oefenen daarnaast op een brugsimulator om het loodsen in allerlei verschillende omstandigheden (weer, stroming etc.) onder de knie te krijgen.

Studenten komen terecht in een hechte leergemeenschap met een stevig verankerde kwaliteitscultuur en uitstekende opleidingsfaciliteiten. Iedereen is gericht op samen leren, op leren van eigen en van elkaars fouten en op het handhaven van het hoge niveau van de loodsen. Er is een veilig en faciliterend leerklimaat voor studenten én instructeurs.

Naast het onderwijs in de kerntaak besteedt de opleiding voldoende aandacht aan de andere facetten van het loodsenbestaan: studenten worden ook voorbereid op hun functioneren als maat en aandeelhouder binnen het Loodswezen. Dat deel van de opleiding is theoretischer van aard en daar is ruimte voor verbetering, bijvoorbeeld in het onderwijs en de toetsing van Onderzoek & Ontwerp en Organisatiekunde. De examencommissie mag zich met name bij deze vakken ook sterker gaan profileren als hoeder van het afstudeerniveau.

Afgestudeerde loodsen vinden allemaal werk: ze gaan aan de slag in de regio waar ze voor opgeleid zijn en voelen zich daartoe uitstekend toegerust. Alumni zeggen daar zelf over: "je rugzak wordt tijdens de opleiding met veel vaarreiservaring gevuld en aan het eind van de opleiding is die rugzak meer dan vol genoeg om zelf als loods aan de slag te gaan".

Het panel komt tot het oordeel dat de opleiding voldoet aan de criteria van standaard 1, 2, 3, 4, 5 en 6. Het panel komt daarom tot een **positief eindoordeel**.

5. Overzicht sterke punten en aandachtspunten

5.1 Sterke punten

- Zeer sterke relatie met afnemend veld
- Toekomstbestendige opleidingstitel die binnen en buiten Nederland herkenbaar is
- Degelijke, goed doordachte, gefaseerde toelatingsprocedure
- Opleiding stuurt succesvol op lage uitval
- Experiment met premaster voor mbo'ers om instroom te vergroten en te verbreden
- Krachtig onderwijsconcept: meester-gezel met meerdere meesters per gezelschap
- Sterke leergemeenschap van studenten en instructeurs
- Centraal waar mogelijk en van toegevoegde waarde, regionaal waar nodig
- Cohesie van de opleiding goed geborgd door
 - o centrale deel van de opleiding
 - o samenstelling opleidingscommissie en examencommissie
 - o activiteiten opleidingsbureau
- Veel activerend onderwijs (200 instructiereizen) passend bij doelgroep en doel opleiding
- Uitstekende instructeurs:
 - o Vakdeskundig (want zelf loods)
 - o Didactisch (opleidingsbureau voorziet in verschillende vormen van professionalisering)
 - o Studenten voelen zich veilig en bespreken veel met hun instructeurs
- Uitstekende opleidingscoördinatoren:
 - o Monitoren voortgang studenten, zodat instructeurs zich op onderwijs kunnen richten
 - o Laagdrempelig benaderbaar als studieadviseur
- Veel praktijktoetsing, passend bij het doel van de opleiding en bij de doelgroep
- Expliciet ingebouwde ruimte om te leren van fouten (diagnostische, formatieve vaarreistoetsen)
- Loodsen worden uitstekend opgeleid voor hun kerntaak
- Opleidingsfaciliteiten zijn uitstekend, zowel centraal als regionaal
- Sterke kwaliteitscultuur, de opleiding straalt dit over de hele linie uit

5.2 Aandachtspunten

- Het panel adviseert bij de beroepsrollen vast te houden aan het belang van de kerntaak van de loods en de neventaken in de opleidingsdoelen niet allengs zwaarder aan te zetten
- Het panel adviseert meer te benchmarken met andere opleidingen, waaronder:
 - o Loodsopleidingen in België, Duitsland en andere landen
 - o Nederlandse masteropleidingen in het nautische domein en in het bedrijfskundige domein
- Het panel adviseert bij het vak Onderzoek & Ontwerp
 - o meer docenten van andere relevante masteropleidingen te betrekken
 - o de criteria voor onderzoekend vermogen en rapporteren scherper te definiëren
 - o een scriptieformat te hanteren
- Het panel adviseert bij het vak Organisatiekunde
 - o meer docenten van andere relevante masteropleidingen te betrekken
 - o alleen de waardevolle toetsonderdelen te behouden
 - o de STARRT-reflectiemethode breder in te zetten (ook bij meevaar- en examenreizen)
- Het panel adviseert de examencommissie om verder te groeien als hoeder van het afstudeerniveau

6. Bijlagen

6.1 Bijlage 1: Overzicht oordelen per standaard en eindoordeel

Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting Nederlandse Loodsencorporatie	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Standaard 5: Voorzieningen	Voldoet
Standaard 6: Kwaliteitszorg	Voldoet
Eindoordeel	Positief

6.2 Bijlage 2: Programma en werkwijze

Visitatiegroep

Hbo OTR:MMP (uniek)

Programma 11 juni 2025

Tijd	Beschrijving programmaonderdeel
0815-0830	Inloop en ontvangst
0830-0900	Sessie 1: Gesprek met instellingsbestuur
0900-0915	Besloten overleg panel
0915-1000	Sessie 2: Gesprek met opleidingsbureau (coördinatoren)
1000-1015	Besloten overleg panel
1015-1115	Sessie 3: Gesprek met instructeurs en examinatoren (alle regio's)
1115-1130	Besloten overleg panel
1130-1215	Sessie 4: Rondleiding (mercuur, simulator, leslokaal)
1215-1230	Inloopspreekuur
1230-1300	Lunch en besloten overleg panel
1300-1345	Sessie 5: Gesprek met studenten en alumni (alle regio's)
1345-1400	Besloten overleg panel
1400-1430	Sessie 6: Gesprek met examencommissie
1430-1445	Besloten overleg panel
1445-1500	Sessie 7: <i>Pending issues</i>
1500-1615	Besloten overleg panel
1615-1630	Terugkoppeling
1630-1700	Ontwikkelgesprek

In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van (groepen van) gesprekspartners opgenomen. Hun namen zijn bij de secretaris van het panel bekend.

Visitatievoorbereiding

De secretaris en de voorzitter hebben in de periode van september 2024 tot en met mei 2025 regelmatig contact gehad. Het NVAO-kader van april 2024 en de kernbekwaamheden zoals die in het NVAO-profiel van de voorzitter (2016) en in de uitvoeringsregels van september 2024 zijn opgenomen, zijn op enig moment aan bod gekomen en in verband gebracht met de visitatie van de te beoordelen opleiding.

Op 10 april 2025 heeft de opleiding het dossier (zelfevaluatie met bijlagen en eindwerken) aangeleverd. De secretaris heeft het dossier aangevuld (met een voorbereidingsinstructie inclusief NVAO-bijlagen (kader van april 2024 en uitvoeringsregels van september 2024), een "eerste-indrukken-formulier", een beoordelings-formulier voor de eindwerken, het dagprogramma van de visitatie en de agenda voor het vooroverleg) en verspreid onder de panelleden.

Op basis van de documentatie heeft het panel zich een beeld gevormd van de opleiding. Alle panelleden hebben een "eerste-indrukken-formulier" (EI-formulier) ingevuld met observaties en vragen aangaande de te beoordelen standaarden. Met uitzondering van de student hebben alle panelleden ook hun overwegingen met betrekking tot de eindwerken gedeeld. De secretaris heeft op 1 juni 2025 de EI-formulieren en de eindwerkenbeoordelingen samengevoegd en deze compilatie onder de panelleden verspreid. De compilatie vormde de basis voor het vooroverleg van 5 juni 2025.

Eindwerkenselectie

In de afgelopen 2 jaar (studiejaar 2022-23 en 2023-24) zijn in totaal 31 studenten afgestudeerd en beëdigd. Uit het laatste cohort (2023-24) heeft het panel 8 afstudeerdossiers bekeken, uit het voorlaatste cohort (2022-23) 7. Bij de selectie is verder rekening gehouden met de volgende factoren:

- Representatieve cijfers en spreiding van cijfers:
 - o Gemiddeld 7,5 voor theorie (is ook gemiddelde cijfer van selectie theorie)
 - o Gemiddeld 7,1 voor praktijk (is ook gemiddelde cijfer van selectie praktijk)
 - o Ook enkele lage en hoge cijfers in steekproef
- Representatieve spreiding van afstudeerlocaties:
 - o Totaal aantal afgestudeerden Amsterdam IJmond: 5, waarvan 2 in de selectie
 - o Totaal aantal afgestudeerden Rotterdam Rijnmond: 18, waarvan 9 in de selectie
 - o Totaal aantal afgestudeerden Vlissingen Scheldemonden: 8, waarvan 4 in de selectie

Visitatie

De visitatie was gericht op verificatie van de bevindingen uit de documenten en op het verkrijgen van aanvullende informatie om per standaard en *overall* tot een gewogen oordeel te komen.

Beslisregels

De NVAO-Beslisregels Accreditatie in acht nemend, beoordeelt het panel de standaarden afzonderlijk met 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet'. De secretaris heeft in opdracht van het panel de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgenomen in het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland, april 2024.

Visitatierapport

De secretaris heeft een conceptrapport opgesteld en het rapport op vrijdag 20 juni 2025 aan de voorzitter voorgelegd voor feedback. De voorzitter heeft op zaterdag 21 juni 2025 feedback gegeven en de secretaris heeft deze op dezelfde dag verwerkt en het rapport voorgelegd aan de panelleden. De secretaris ontving de feedback van de panelleden op 24 juni 2025 heeft de feedback van het panel verwerkt op 25 juni 2025. De voorzitter heeft het rapport inhoudelijk vastgesteld op 26 juni 2025. De secretaris heeft het rapport diezelfde dag voorgelegd aan de opleiding ter controle op feitelijke onjuistheden (reactietermijn twee weken, conform uitvoeringsregels NVAO, pagina 67). De opleiding heeft op 10 juli 2025 gereageerd en de secretaris heeft de feitelijke onjuistheden gecorrigeerd. De voorzitter heeft daarop het definitieve rapport vastgesteld en de secretaris heeft het definitieve rapport naar de opleiding verzonden op 13 juli 2025.

Ontwikkelgesprek

Het ontwikkelgesprek vond plaats aan het eind van de bezoekdag. Het verslag wordt intern gepubliceerd, in overeenstemming met de NVAO-richtlijnen en de uitwerking daarvan binnen de NLC.

6.3 Bijlage 3: Bestudeerde documentatie

Overzicht bestudeerde documenten
Zelfevaluatie Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting (april 2025)
Studentenhoofdstuk
Bijlagen Bijlage A. Opleidingskader OTRMMP.pdf Bijlage B. Competentiedekkingsmatrix.xlsx Bijlage C. OER.pdf Bijlage D1 Compendium Manoeuvreren AY-OTRMMP 2526.pdf Bijlage D2 Voorzorgsgebied Maas, Rivier, Botlek, Stad en Boven de bruggen MMP.pdf Bijlage D3 Compendium Getij SM.pdf Bijlage E. Literatuurlijst.pdf Bijlage F. Toetsbeleidsplan.pdf Bijlage G. Toetsbeschrijvingen Bijlage H. Overzicht instructeurs- en docententeam MMP14.pdf Bijlage I. Jaarverslag opleidingscommissie 2024.pdf Bijlage J1. Borgingsplan examencommissie 2023-2026.pdf Bijlage J2. Leeswijzer Borgingsplan EC 2023-2026.pdf Bijlage K. Jaarverslag 2023 Excom MMP.pdf Bijlage L. Kwaliteitbeleidsplan 2020-2025.pdf Bijlage M. Actieplan 2024-2025.pdf

6.4 Bijlage 4: Adviezen vorige visitatiepanel en opvolging

Op 6 juni 2019 vond de vorige visitatie plaats. Het panel bracht in het rapport van 1 oktober 2019²⁰ een positief advies uit aan de NVAO met het oordeel 'voldoet' op alle standaarden. Het panel deed ook enkele aanbevelingen. De opleiding is daarmee aan de slag gegaan. In onderstaand overzicht staan de toenmalige adviezen en een korte beschrijving van de manier waarop de opleiding daarmee om is gegaan, inclusief het oordeel van het huidige panel daarover.

Feedback vorige panel	Follow-up door opleiding en oordeel huidige panel
1) Het percentage afgestudeerden varieert per jaar en ligt gemiddeld op ongeveer 70%. Het panel adviseert de opleiding om bij het bepalen van het aantal opleidingsplaatsen rekening te houden met dit slagingspercentage. NVAO-standaard 2 Pagina in vorige rapport: 4, 20 Aard²¹: Advies	De regio's hebben de afgelopen jaren, op basis van voorgaande slagings-percentages en de meerjarenbegroting extra studenten opgeleid. Daarnaast heeft de opleiding te maken met de posities en wensen van de maatschappen. Anders dan bij andere opleidingen vloeit het "overschot" aan geslaagden niet "organisch" weg in de markt; de opgeleide loodsen zullen in de maatschappen worden opgenomen en kunnen niet "ontslagen" worden. Dit heeft vanzelfsprekend effect op de winstuitkering. Er wordt daarom omzichtig omgegaan met het aantal op te leiden loodsen en het aantal op te leiden loodsen per regio wordt ieder jaar opnieuw in nauw overleg met de leden vastgesteld. Het panel begrijpt de argumenten en de afweging die gemaakt wordt en erkent dat de situatie niet vergelijkbaar is met de meeste andere opleidingen. Het <i>better safe than sorry</i> concept gaat hier niet op, want dit zou er in theorie toe kunnen leiden dat er een jaar geen opleiding gegeven wordt als de conjunctuur ineens omlaag beweegt. Dat zou niet goed zijn voor de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding.
2) Een groot deel van het toetsen vindt plaats in de regio's, waardoor kalibratie en afstemming voortdurend aandacht nodig heeft. Het panel beveelt aan om meer aandacht te schenken aan het hanteren van de criteria en de beoordelingscategorieën. Dit betreft vooral de afstemming en kalibratie tussen regio's, waarbij het panel van mening is dat goed uitgewerkte toetsmatrijzen voor praktijktentamens de uniformiteit van praktijkbeoordelingen kan verbeteren. NVAO-standaard 3 Pagina in vorige rapport: 5, 27 Aard: Aanbeveling	De beoordelingscriteria op de beoordelingsformulieren zijn verfijnd per fase. Zo weten de examinatoren precies wat ze in welke fase moeten beoordelen. Sinds dit jaar wordt gewerkt met een beoordelingsapp met verplichte velden (bijvoorbeeld om scores toe te lichten), zodat examinatoren niets meer kunnen vergeten of overslaan wat transparantie en navolgbaarheid in de weg kan staan. In en tussen de regio's wordt er met grote regelmaat gekalibreerd en de inhoud van de kalibratiesessies wordt interregionaal gedeeld. Regionale verschillen in toetsen en beoordelingen zullen er altijd blijven, omdat de regio's zelf verschillen. Er blijft dus sprake van regiospecifieke toetsing en beoordeling. De examencommissie monitort wel de toetskwaliteit van alle regio's voor en na afname van toetsen en bekijkt daarbij volledige toetsdossiers inclusief toetsmatrijzen. Het panel vindt dat de opleiding voldoende mechanismen heeft ingezet om te stimuleren dat daar waar dat mogelijk is, één lijn te trekken.

²⁰ Zie: [https://publicaties.nvao.net/ACCR_008843_30XN-](https://publicaties.nvao.net/ACCR_008843_30XN-70181_Opleiding_tot_registerloods_Master_in_Maritime_Piloting_Rapport_2019.pdf)

[70181_Opleiding_tot_registerloods_Master_in_Maritime_Piloting_Rapport_2019.pdf](https://publicaties.nvao.net/ACCR_008843_30XN-70181_Opleiding_tot_registerloods_Master_in_Maritime_Piloting_Rapport_2019.pdf)

²¹ Suggestie/advies/aanbeveling/voorwaarde

3) Het panel vindt de onderzoeksonderwerpen weliswaar relevant voor de beroepspraktijk maar wat ad hoc van karakter. Het panel ziet kansen en mogelijkheden voor verdere kennisontwikkeling door onderzoeksthema's te definiëren zoals veiligheid en automatisering. Zo ontstaan bredere en voor de beroepspraktijk relevante onderzoekslijnen. De onderzoeks- onderwerpen kunnen binnen deze onderzoeks- lijnen verdiepend zijn voor de thema's en zullen minder snel op elkaar gaan lijken. NVAO-standaard 4 Pagina in vorige rapport: 5,30 Aard: Advies	De opleiding heeft de onderzoeksthema's in de loop der tijd beter laten aansluiten op zowel de beroepskant (de "varende" loods) als de bedrijfskant (de organisatie. De "niet-varende" loods). De bedrijfskant is tegenwoordig ook vraaggestuurd vanuit de BV. Onderzoeken luiten daardoor rechtstreeks aan bij de behoefte. De opleiding heeft veel energie gestoken in het aangaan en verstevigen van relaties met externe partners als Rijkswaterstaat, reders, nautische opleidingen en onderzoekscentra. De opleiding heeft de afgelopen jaren bovendien proactief opgetreden als intermediair: er is aan deze externe stakeholders gevraagd om scriptieonderwerpen aan te dragen. Dit leidt in de praktijk tot vraaggestuurd onderzoek. De opleiding is trots op het resultaat. Het panel deelt de mening van de opleiding. De afstudeer- onderwerpen in de scripties zijn relevanter en breder dan bij de vorige visitatie. Zie ook § 4.4.2.
--	--

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding adequaat is omgegaan met de feedback van het vorige visitatiepanel, dat in 2019 de opleiding beoordeelde. De meeste aanbevelingen en adviezen zijn onverkort opgevolgd. Daar waar dat niet het geval is (advies 1), heeft de opleiding de keuze overtuigend onderbouwd.

6.5 Bijlage 5: Panelsamenstelling

Naam	Korte beschrijving
Dhr. prof. dr. Geert Potters (voorzitter)	Hoofddocent en hoofd onderzoek Hogere Zeevaartschool Antwerpen
Dhr. Peter Harts MSc (lid)	Opleidingsmanager Maritiem Officier (tot zomer 2024) HZ University of Applied Sciences
Dhr. drs. Jan Willem Verkiel (lid)	Manager havenmeesterbeleid en board member Divisie Havenmeester, Havenbedrijf Rotterdam
Mw. Laura Schipper MSc (studentlid)	MSc Politieke Wetenschappen (Universiteit Leiden) BSc Krijgswetenschappen (Koninklijke Militaire Academie)
Mw. drs. B.E. (Barbara) Roemers (secretaris)	NVAO-gecertificeerd secretaris

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring (OGV) ondertekend. Hierin verklaren zij gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de visitatie geen zakelijke en geen persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken opleiding(en), anders dan in het kader van de werkzaamheden als panellid ten behoeve van deze visitatie. Deze OGV's zijn in het bezit van Certiked VBI en de NVAO.

De Nederlandse Loodsencorporatie (NLC) heeft middels de 'onafhankelijkheidsverklaring instelling' de onafhankelijkheid van de panelleden bevestigd.

Op 9 oktober 2024 heeft de NVAO met instemmingsformulier PA-2096 de samenstelling goedgekeurd van het panel dat de beoordeling van de Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting (OTR:MMP) van de NLC uitvoert.

6.6 Bijlage 6: Afkortingen

Afkorting	Toelichting
BRM	<i>Bridge Resource Management</i>
COT	Coördinator opleidingen en trainingen
IMO	<i>International Maritime Organization</i>
Marcom-A	Algemeen Certificaat Maritieme Radiocommunicatie
MRM	Maritime Resource Management
NLBV	Nederlands Loodswezen BV
NLc	Nederlandse Loodsencorporatie
OC	Opleidingscommissie
O&O	Onderzoek & Ontwerp
OTR:MMP	Opleiding tot Registerloods: Master in Maritime Piloting
RLc	Regionale loodsencorporatie
STARRT	Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie, Transfer (reflectiemethode)
VTS	Vessel Traffic Service

*onafhankelijk evaluatiebureau voor de beoordeling van
bacheloropleidingen en masteropleidingen in het
hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs*

George Hintzenweg 77, 3068 AX Rotterdam
Postbus 701, 3000 AS Rotterdam
+31 (0)10 899 7420
info@certiked-vbi.nl